

ČČK | Fjodor Fjodorovič Martens: člověk, který usmířil polovinu světa

22. únor 2025

Jak se má bojující strana postavit k situaci, na kterou nemyslí žádná úmluva?

Tato otázka je obzvlášť aktuální v neustále se měnícím světě, kde i způsoby vedení války – v poslední době kybernetické nebo s použitím umělé inteligence – často předbíhají schopnosti nebo vůli lidí na ně aplikovat platné konvence.

Již přes sto let na ní existuje jednoduchá odpověď, takzvaná *Martensova klauzule*: I když ten, kdo koná, nenajde odpověď ve smlouvách, musí lidské bytosti poskytnout ochranu založenou na obyčejových pravidlech, zásadě lidskosti a požadavcích veřejného svědomí.

Fjodor MARTENS
1845-1909

Letos si připomínáme 180 let od narození autora této myšlenky, Fjodora Fjodoroviče Martense. Důkazem o schopnostech tohoto významného humanisty, diplomata a spolupracovníka Červeného kříže je charakteristika, kterou si jej dodnes připomínáme v hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce: muž, jenž dokázal usmířit polovinu světa.

Fjodor Martens se narodil v rodině estonského krejčího ve skromných poměrech v Livonsku, tehdy součástí Ruského impéria. Studium práv zahájil na univerzitě v Sankt Petěrburgu a pokračoval ve Vídni, Heidelbergu a Lipsku.

Martens byl osobností, která přesvědčila ruského cara Mikuláše II ke svolání významných konferencí v roce 1868 (Petrohrad), 1874 (Brusel), 1899 (I. Mírová konference v Haagu) a 1907 (II. Mírová konference v Haagu). Martens, byl právě tím, kdo připravoval program konferencí a předlohy mezinárodních smluv. Protože se mu ne vždy podařilo prosadit myšlenky návrhů nových smluv, podnikl stejně jako zakladatel Červeného kříže Dunant rozsáhlou cestu, aby panovníky přesvědčil. Setkal se tak s hlavami států Rakouska-Uherska, Francie, Anglie, Itálie, Německa, či Nizozemí.

Klauzuli řešící neúplnost mezinárodních smluv vnesl do systému mezinárodního humanitárního práva Martens při přijímání [Řádu války pozemní](#) v roce 1899 a později se tato Martensova klauzule stala součástí i dalších úmluv včetně obou [Dodatkových protokolů k Ženevským úmluvám](#) z roku 1977.

Od roku 1884 až do své smrti Martens zastupoval Rusko na všech Mezinárodních konferencích Červeného kříže.

Tento muž je důkazem toho, že byť se narodil ve skromných poměrech, dokázal svou pílí a odhodláním názorově sjednotit velké panovníky k myšlence míru a humanity.

Připravili: Daniel Rother, Marek Jukl